

ผู้ป่วยเบาหวาน...กับการตรวจจอประสาทตา

กนกวรรณ และพิษฐานิยะ

โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย

เบาหวานเป็นโรคที่เกิดจากความผิดปกติในการเผาผลาญน้ำตาลของร่างกาย ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง ซึ่งมีผลระยะยาวก่อให้เกิดพยาธิสภาพต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะที่ตา ไต หัวใจ ระบบเส้นประสาท และหลอดเลือด ภาวะแทรกซ้อนทางตาที่สำคัญในผู้ป่วยเบาหวาน คือ ภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา โดยอาจจะมีผลทำให้ผู้ป่วยตามัวลงจนถึงตาบอดได้

ภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา หรือเรียกง่าย ๆ ว่า "เบาหวานขึ้นตา" เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานสูญเสียสมรรถภาพการมองเห็นได้ ภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาเกิดจากโรคเบาหวาน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของเส้นเลือดขนาดเล็กที่จอประสาทตา มักพบจุดเลือดออกและไขมันสะสมในเนื้อจอประสาทตา บางรายพบว่ามีเส้นเลือดผิดปกติออกซึ้นมาจากผิวของจอประสาทตา เส้นเลือดนี้จะเปราะบาง แดงง่ายกว่าเส้นเลือดปกติ ทำให้เกิดเลือดออกในจอประสาทตาและวุ้นลูกตา และอาจทำให้จอประสาทตาหลุดลอกออกมา ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียสมรรถภาพการมองเห็น ดังนั้น การตรวจพบภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกก็จะสามารถลดอัตราการสูญเสียสมรรถภาพการมองเห็นลงได้

ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่สุดต่อการเกิดภาวะเบาหวานขึ้นตา คือ การควบคุมน้ำตาลในเลือดได้ไม่ดีกับระยะเวลาที่เป็นเบาหวานมานาน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นร่วมด้วยที่อาจจะทำให้พบภาวะเบาหวานขึ้นตาได้เร็ว หรือรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ภาวะความดันโลหิตสูง ระดับไขมันในเลือดสูง ไตผิดปกติจากการเป็นเบาหวาน รวมทั้งภาวะตั้งครรภ์อีกด้วย

อาการของภาวะเบาหวานขึ้นตา ถ้าหากเป็นเบาหวานขึ้นตาในระยะเริ่มแรกอาจไม่มีอาการผิดปกติใด ๆ ชาญมองเห็นได้ชัดเจน เพียงแต่ตรวจจอประสาทตาแล้วพบความผิดปกติ ซึ่งในระยะนี้ยังไม่จำเป็นต้องให้การรักษาใด ๆ ทางตา นอกจากแนะนำให้ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้ดี เบาหวานที่จอประสาทตา ก็จะลุกลามช้าและไม่รุนแรง ในบางรายอาจจะรู้สึกว่ามีดวงซึ่งจะมีการนัดตรวจติดตามอาการอยู่เป็นระยะ ๆ แต่ถ้ามีอาการเห็นเหมือนมีหยากไย่ลอยไปลอยมา มองเห็นคล้ายแสงฟ้าแลบ หรือตามัวลง ถ้าหากมีอาการผิดปกติดังกล่าวนี้ต้องรีบไปพบจักษุแพทย์เพื่อทำการตรวจรักษาต่อไป

การรักษาภาวะเบาหวานขึ้นตา

การรักษาภาวะเบาหวานขึ้นตามีการรักษาด้วยเลเซอร์ การฉีดยาเข้าไปในวุ้นตา และการผ่าตัด ขึ้นอยู่กับพยาธิสภาพของผู้ป่วยแต่ละราย

□ การรักษาด้วยเลเซอร์ การรักษาด้วยวิธีนี้จะทำให้บริเวณจุดรับภาพที่บวมดีขึ้น และแสงเลเซอร์ก็จะทำให้เส้นเลือดที่เกิดขึ้นใหม่ฝ่อลง ซึ่งถือเป็นการลดโอกาสที่จะเกิดเลือดออกในจอประสาทตาและวุ้นตา การรักษาด้วยวิธีนี้ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องนอนโรงพยาบาล เมื่อทำเสร็จแล้วก็สามารถกลับบ้านได้เลย

□ การฉีดยาเข้าไปในวุ้นตา เป็นการฉีดสารยับยั้งการงอกใหม่ของเส้นเลือด และลดการบวมของจอประสาทตาด้วยยา Anti- VEGF (Anti-Vascular Endothelial Growth Factor)

□ การผ่าตัด ใช้ในกรณีที่เบาหวานขึ้นจอประสาทตากระจายแพร่กระจาย ซึ่งอาจมีเลือดออกที่จอประสาทตาและวุ้นลูกตาเกิดพังคืดดึงรั้งจอประสาทตาทำให้จอประสาทตาหลุดลอก

ผลการรักษา

การรักษาจะได้ผลดีหากตรวจพบได้ในระยะแรก ๆ แต่ถ้าหากตรวจพบว่าเป็นมากแล้วการรักษา ก็จะยากขึ้น บางรายนั้นการรักษาก็ไม่ได้หวังผลเพื่อให้องค์เห็นดีขึ้น แต่จะรักษาเพื่อป้องกันไม่ให้อาการแย่ลงไม่กว่าเดิม

ข้อควรปฏิบัติของผู้ป่วยที่มีภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา

1. ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด
2. ควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง และไขมันในเลือด
3. หลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะทำให้เส้นเลือดฝอยที่ผิดปกติแตกได้ง่าย เช่น การสูบบุหรี่ การเป่าลม และไมควรกินยาระงับการแข็งตัวของเลือด
4. มาตรวจตามจักษุแพทย์นัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามอาการของภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ถ้าหากมีอาการผิดปกติ เช่น ตามัวลง เห็นเหมือนมีหยากไย่ลอยไปลอยมา หรือเห็นคล้ายแสงฟ้าแลบ ให้รีบมาพบจักษุแพทย์ก่อนนัดทันที

ความถี่ในการตรวจจอประสาทตา

□ ผู้ป่วยเบาหวานที่ยังไม่มีการเบาหวานขึ้นจอประสาทตา ควรมาตรวจตาปีละ 1 ครั้ง

□ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการเบาหวานขึ้นจอประสาทตาแล้ว จักษุแพทย์จะนัดตรวจติดตามอาการตามระยะของโรค

ภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาเป็นภาวะที่พบได้บ่อยวิธีที่จะรู้ว่าเป็นเบาหวานขึ้นจอประสาทตาหรือไม่ ก็คือ การตรวจจอประสาทตา ถ้าท่านหรือคนรอบข้างเป็นเบาหวานต้องชวนกันมาตรวจตา อย่าปล่อยให้ตัวท่านเองหรือญาติต้องคาดบอเพราะเบาหวาน สำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่มาตรวจตาจะได้มีการหยอดยาเพื่อขยายม่านตา ซึ่งจะช่วยให้มีอาการตาพร่ามัวประมาณ 4-6 ชั่วโมง ดังนั้น ท่านควรวางญาติหรือคนใกล้ชิดขึ้นมาเพื่อช่วยดูแลท่านด้วย